

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Katona Márton Tamás

Kooperatív közszolgáltatások intézményi megközelítésben

című Ph.D. értekezéséhez

Témavezető:

Rosta Miklós, Ph.D
egyetemi docens

Budapest, 2022

Összehasonlító és Intézményi Gazdaságtan Tanszék

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Katona Márton Tamás

Kooperatív közszolgáltatások intézményi megközelítésben

című Ph.D. értekezéséhez

Témavezető:

Rosta Miklós, Ph.D

egyetemi docens

© Katona Márton Tamás

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	1
1. Kutatási előzmények és a téma indoklása.....	2
2. A felhasznált módszerek	5
3. Az értekezés eredményei	9
4. Főbb hivatkozások	13
5. A témakörrel kapcsolatos saját publikációk jegyzéke	15

1. Kutatási előzmények és a téma indoklása

A dolgozatunk a közjóságok, valamint a közszolgáltatások előállításának kérdéséhez szeretne hozzájárulni, az állampolgárok, a civil szervezetek és az állam együttműködésének vizsgálatával. A közjóság kérdése hosszú múltra tekint vissza a közgazdaságtanban, a problémával A nemzetek gazdagsága című művében Adam Smith is foglalkozott és ma is meghatározó témája minden közgazdaságtani tankönyvnek. A közjavak, közszolgáltatások problémája azonban nem csak szűken az előállítás (Musgrave, 1959; Ostrom és Ostrom, 1977b) és nem csak a hatékonyság (Samuelson, 1954) kérdését érinti, hanem azt is, hogy milyen elvek, milyen értékek (Buchanan és Musgrave, 1999) és milyen morális megfontolások (Sandel, 2013) mentén állítjuk elő ezeket a javakat.

Hosszú évekig meghatározóak voltak azok a klasszikus nézőpontok, amelyek az államra (Pickhardt, 2006) vagy a piacra (Tullock, 2005) bízta volna a közjavak előállítását. Habár már az 1970-es, 1980-as években megszületett, az utóbbi évekig mégis kevésbé jelent meg a főáramú irodalomban az Elinor Ostromhoz (1978;1996) köthető kooperatív közszolgáltatások (coproduction) elmélet, amelyhez a dolgozat leginkább kapcsolódik.

Az elmélet Ostrom egész életművének azon tézisének alapszik, amely a közösségek perspektíváját helyezi előtérbe, a szereplők közötti együttműködést és a kollektív cselekvést vizsgálja. A coproduction irodalom fókuszában is a közjóságok, közszolgáltatások előállításban résztvevő szereplők (pl. az állam és az állampolgárok) közötti együttműködése áll. Ebben az esetben a felek a jobb eredmények és hatékonyság érdekében működnek aktívan együtt.

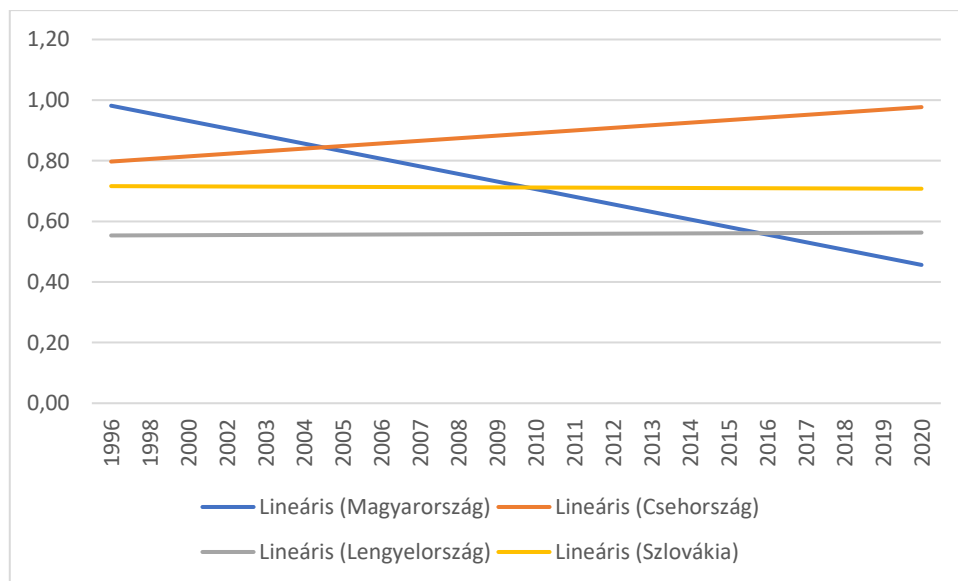
Az elmélet elsősorban a közjavak, közszolgáltatások minőségének javítását célozza. Azonban ezzel párhuzamosan számos más pozitív várakozás és elvárás fogalmazódik meg vele szemben. Ilyen például a demokrácia, a társadalmi tőke és a bizalom erősítése a társadalomban. A problémák, amelyek a közszolgáltatások minőségével kapcsolatosak, illetve a demokráciába és az államba vetett bizalom csökkenése (Rothstein, 2011), az államok hatékonyságának romlása (Pestoff, 2008) a világ számos országában, így Magyarországon is, jelen vannak. Nem véletlen, hogy az utóbbi évek egyik legnépszerűbb kérdésévé vált: Hogyan kellene az állam szerepét újragondolni, átalakítani?

Az alább a kormányzás minőségének csak egy indikátorát és annak is a visegrádi országokkal való összevetésként a lineáris trendjét emeljük illusztrációként a Világbank gondozásában

készülő kormányzás minőségét mérő átfogó mutatószámából (World Governance Indicator (WGI)).

A kormányzati eredményesség a közszolgáltatások minőségével szembeni érzékelést, a politikai nyomástól függetlenül működő közigazgatást, a közpolitika alkotás és végrehajtás minőségét, valamint a kormányzat hitelességét foglalja össze. Mivel az indikátor a gazdasági szereplők percepcióit, érzékelését ragadja meg, ezért a kormányzás output oldali értékelésének tekinthető elsősorban.

1. ábra Kormányzati eredményesség index

Forrás: Világbank, saját szerkesztés

A magyar adatok, valamint az utóbbi évek hazai változásai is, amelyek a közszolgáltatások előállításában, így az önkormányzati szerepek megváltozásában (Pálné Kovács, 2014), az állam szerepének átalakulásában (Hajnal et al., 2018), valamint a politikai rendszer változásában (Kornai, 2015; Csaba, 2022) végbementek, abba az irányba mutatnak, hogy érdemes hazai viszonylatban a potenciális fejlődési lehetőségekkel behatóbban foglalkozni. Ráadásul a hazai viszonyokkal való párhuzamot erősíti, hogy a coproduction elmélet elsőként a Bloomington School Political Theory és Policy Analysis workshopján indult útjára az 1970-es évek végén, amelynél Ostrom kiváló okként az Egyesült Államokban akkor tapasztalt erőteljes centralizációt említi. Ebben az időszakban ugyanis közkedvelt volt az a nézet, - csakúgy, mint a hazai viszonylatban -, hogy a centralizált szervezetek hatékonyan és eredményesen képesek előállítani a közszolgáltatásokat.

Azonban korántsem egyértelmű, hogy ez a típusú együttműködésen alapuló közszolgáltatásnyújtás elérhető, illetve milyen feltételek mellett érhető el? Ezért a disszertációnk kutatási kérdése az intézményi feltételekre fókuszál.

Milyen intézményi feltételek szükségesek ahhoz, hogy a közjóságok, közszolgáltatások előállítása során együttműködjenek a szereplők, az állam és az állampolgárok?

Az intézményi feltételek vizsgálata során különösen a formális és informális (North, 2010) intézmények hatását elemezzük. A kutatásunk fókuszja a magyarországi helyzet mélyebb megértésére irányul. A kutatási kérdéseinkre a választ az intézményi közgazdaságtan fogalmaival, elméleteinek felhasználásával igyekszünk megadni. Ez azt is jelenti, hogy nem csak a szűken vett gazdasági, illetve technikai feltételek után érdeklődünk. Ahhoz, hogy megértsük a szereplők viselkedését, meg kell értenünk, hogy pontosan mely intézmények és hogyan hatnak az egyénekre (Hodgson, 2003). Abból kifolyólag, hogy ezek az intézmények társadalmanként nagyon eltérhetnek, nem kaphatunk egy általános érvényű, tértől és időtől független megoldást, amely értelmezés a régi és az új intézményi iskola sajátja is (Csaba, 2021).

A disszertációnkat interdiszciplináris nézőpont kíséri végig, ugyanis az állam és az állampolgárokkal létrejövő együttműködési kényszer megjelenésével sem a politikatudományi, sem a közigazgatástudományi eredményektől, sem a történeti kérdésektől nem tekinthetünk el. Myrdal (1978) fontos pillanatként írja le, amikor felismerte, hogy nincsenek gazdasági, szociológiai vagy pszichológiai problémák, csak problémák vannak, amelyeket szükségszerű, hogy történeti nézőpontból vizsgáljunk. Ezért szerinte a komplexitás miatt a fő kérdésünk valójában az, hogy melyek a releváns és melyek az irreleváns feltételek (ibid.) egy adott kérdésben.

2. A felhasznált módszerek

Annak érdekében, hogy a formális és informális intézmények hatását feltárhassuk a hazai viszonylatban, két megyeszékhelyen, Székesfehérváron és Kecskeméten folytattunk empirikus kutatást. Az általunk vizsgált együttműködés releváns szereplőit az önkormányzat oldaláról a helyi politikusok (önkormányzati képviselők, alpolgármester, polgármester), a bürokraták (főosztályvezetők, osztályvezetők, önkormányzati munkatársak), valamint az állampolgárok (civil szervezetek vezetői, tagjai, helyi lakosok) adják.

Az empirikus kutatás legfőbb elemei az általunk készített mélyinterjúk, fókuszcsoportos interjúk, az általunk a releváns szereplők számára szervezett workshopok voltak. Ezek eredményeire támaszkodva mutatjuk be, hogy melyek azok a legfontosabb intézményi feltételek, amelyek meghatározzák, hogy a hazai viszonyok között létrejöjjön az együttműködés a közjóságok, közszolgáltatások előállításában.

A székesfehérvári helyszínválasztást motiválta, hogy a kutatásunk ideje alatt jött létre a Budapesti Corvinus Egyetem Székesfehérvári Campusa, valamint az itt megvalósuló Intelligens szakosodást célzó EFOP kutatás keretében létrejött Gazdaságelemzési és Közpolitikai Kutatóközpont munkájában vettem részt fiatal kutatóként. A kutatás másik helyszíne Kecskemét, amely Székesfehérvárhoz több jellemző tekintetében is hasonló helyzetben van (pl. civil szervezetek száma), ezért úgy véltük, hogy érdemes bővíteni a vizsgált szereplők körét, és az együttműködés feltételeit hasonló módszertannal Kecskeméten is megvizsgálni.

Az intézményi elemzésnél három elméletet jelentette a disszertációnk alapját:

- (i) North (2010) informális és formális intézmények elmélete, amelynek segítségével a formális és informális hatások, az írott és harmadik fél által kikényszerített szabályok, valamint az íratlan szabályok, a normák, szokások hatásainak elemzését végeztük.
- (ii) A kollektív cselekvésre vonatkozó általános feltevések és feltételek (Keefe, 2018; Ostrom 2010) vizsgálatához a kollektív cselekvés elméleteinél alkalmazott tényezőket, így pl. heterogenitást, múltbéli tapasztalatok, társadalmi tőke hatását vettük figyelembe.
- (iii) Az Ostrom nevéhez köthető (Ostrom, 2011) intézményi elemzés és fejlesztés (IAD) keretrendszer, amely segítségével elsősorban az akcióteret befolyásoló szabályokat, valamint a szereplők, közösségek jellemzőit vizsgáltuk.

Az intézményi változáshoz pedig (Mahooney és Thelen, 2010) modellje alapján fogalmaztunk meg következtetéseket. Az interjú alapú kutatásokban különböző mintavételi eljárásokat alkalmaznak, mint a célzott mintaválasztást, a kvóta alapú mintavételt, ahol valamilyen specifikus jellemző vagy csoporthoz való tartozás alapján történik a kiválasztás, valamint a hólabda módszert (Parker et al., 2019).

A kutatásunkban vegyesen alkalmaztuk a kvóta alapú mintavételt, valamint a hólabda módszert. A kvóta alapú mintavételnél a betöltött szerepük alapján kerestük meg az interjúalanyainkat, az önkormányzat oldaláról a helyi képviselőket, önkormányzati vezetőket, a bürokraták esetén a releváns főosztályok és osztályok vezetőit és munkatársait, míg az állampolgárok részéről elsősorban helyi civil szervezetek vezetőit és munkatársait. A hólabda módszertan lehetőséget ad a társadalmi hálózatok mélyebb felderítésére, feltárhatjuk vele a helyi kapcsolati rendszert (Noy, 2018), ezért főként a civilek esetén alkalmaztuk ezt a módszert. Így lehetőségünk nyílt a szereplők közötti konfliktusokat és bizalmat részletesebben vizsgálni. A mintaválasztástól függetlenül az interjúkra épülő módszertannál számos korlátot és kockázatot kell figyelembe vennünk. Egyrészt fontos, hogy mindig figyelembe vegyük, ki az, aki mondja, ő ezt milyen pozícióból, milyen céllal és milyen körülmények között teszi (George és Bennett, 2005). A politikusokkal készült interjú esetén felmerülő veszély, hogy a választókra való tekintettel magukat kedvezőbb színben tüntetik fel, a közpolitika alkotásról egy idealizáltabb képet festenek, mint a valóságban (ibid.). Ezen felül az intézmények pontos mérése (Voigt, 2013) sem minden esetben egyértelmű, ezen belül különösen az informális intézmények jelenthetnek nehézséget (Voigt, 2018).

Az adatfelvétel során 26 mélyinterjút (Babbie, 2003) készítettünk, amelyek átlagosan 60-90 percg tartottak. Többségükről, - amennyiben az interjúalany az engedélyét adta - hangfelvételt is készítettünk. Az interjúalanyainknak jeleztük, hogy anonimizáltan fognak megjelenni az elmondottak, ezzel is az interjúkészítő és az interjúalany közötti bizalmat szeretnénk volna növelni. A kecskeméti és székesfehérvári interjúkon felül készítettünk 4 interjút minisztériumi osztályvezetőkkel és főosztályvezetőkkel. A Belügyminisztérium, a Miniszterelnökség és az akkori Emberi Erőforrások Minisztériumának (a terület ma már a Belügyminisztériumhoz tartozik) osztályvezetőit, főosztályvezetőit kerestük fel.

A kvalitatív interjúkon felül Székesfehérváron fókuszcsoportos interjú módszertanát is alkalmaztuk. Ezen az együttműködés különböző potenciális szereplői (bürokrata, politikus, civil) vettek részt, összesen 7 fő. A fókuszcsoportos interjúval a célunk az együttműködés intézményi feltételeinek új szempontú megközelítése, esetlegesen új elemek beemelése volt. A

fókuszcsoporthoz interjú lehetőséget teremt a csoportfolyamatok, a csoportdinamikák vizsgálatára, ami különösen akkor szükséges, ha csoportnormákat szeretnénk kutatni (Vicsek, 2006). A módszertan kapcsán figyelembe kell venni, hogy mik azok a tényezők, pl. helyszín, a biztonságérzet, amelyek befolyásolhatják a résztvevőket. (ibid.)

A terepkutatás harmadik elemét az általunk szervezett, Székesfehérváron megrendezett két workshop jelentette. Az első az önkormányzat részéről, míg a második az a civil szervezetek részéről vettek részt. A workshopok résztvevői véletlenszerűen kerültek meghívásra. A workshopokkal szembeni várakozásunk volt, hogy amennyiben ilyen csoportos formában kérdezzük a szereplőket, alaposabban vizsgálhatjuk az egyes feltevések dinamikáját (mennyire alakul ki a szereplők közötti interakció, melyek váltanak ki hevesebb vitát), különböző csoportfeladatokat adtunk nekik, amelyekkel kapcsolatban előzetesen előadást tartottunk, felkészítve őket az adott témából. Megpróbáltuk felmérni, hogy az ismertető előadás előtt, valamint után milyen különbségek figyelhetők meg a véleményükben, hozzáállásukban. Ezzel a tudás jelentőségét is szeretnénk vizsgálni.

A fentebb ismertetett eszközöket dokumentumelemzéssel (stratégiák, koncepciók, jogszabályok stb.) és statisztikai adatgyűjtéssel egészítettük ki. A terepkutatás során keletkezett jelentős terjedelmű hanganyagból szószerinti leíratot készítettünk, amelyet később MaxQDA szoftver segítségével, a három fő elméletre alapozva kialakított kódolási eljárás segítségével elemeztünk. A három módszertannal összesen közel 50 főt kérdeztünk a kutatás ezen szakaszában.

Emellett disszertációnkban a hazai intézményi feltételek feltérképezésén felül egy oktatási területen megvalósuló együttműködésről esettanulmányt készítettünk, amely lehetővé tette, hogy a különböző szabályok, és feltárt feltételeket megvizsgáljuk. Az eset kapcsán, a korábbihoz hasonló módszertant követve, az együttműködés szereplőivel interjúkat készítettünk, valamint statisztikai adatgyűjtést és dokumentumelemzést végeztünk.

Az intézményi iskola gyakran alkalmazza az esettanulmány módszertant (Alston, 2008), amelyet mi is alkalmazunk. Az esettanulmányok erőssége, hogy lehetőséget ad a folyamatok mélyebb magyarázatára, megértésére, az ok-okozati összefüggések feltárására, amelyek esetén a statisztikai módszerek és a formális modellek gyengébbek (George és Bennett, 2005; Yin, 1981). Az esettanulmány módszerénél a korlátot sokszor az esetválasztás módja jelenti, amely meghatározhatja a következtetéseket is. Az általunk választott eset kiválasztása hólabda módszerrel történt és nem kötöttük ki feltételként, hogy sikeres együttműködést szeretnénk vizsgálni. Az esetválasztást így csak az korlátozta, hogy a közszolgáltatásnyújtás valamely

fázisában megvalósuló esetet keressünk. Miután több ilyen esetet is találtunk a két településen, ezért ezt követően a szektor alapján választottuk ki az elemzés alanyát. Az oktatási eset választását erősítette, hogy a coproduction irodalomban már az első generációnál is az egyik klasszikus példaként merült fel az oktatás esete és a későbbiekben is számos esztanulmány született a témakörben, ezért az motivált minket, hogy az irodalom ezen részéhez hozzájáruljunk egy magyar eset bemutatásával.

3. Az értekezés eredményei

Disszertációnkban arra kerestük a választ, hogy melyek azok a formális és informális intézményi feltételek, amelyek befolyásolják az állam és az állampolgárok közszolgáltatás előállításban megvalósuló együttműködését. A co-production elmélet alapján a közjavak jellemzői miatt (rivalizálás hiánya, kizárás nehézsége), valamint a közszolgáltatásoknál megfigyelhető előállítás és fogyasztás szétválasztásának lehetetlensége miatt mindkét fél, az előállító és a fogyasztó együttműködésére is szükség van ahhoz, hogy a közszolgáltatás minősége javuljon.

Bemutattuk a közjóságokkal kapcsolatos legfontosabb elméleteket, feltételeket és kritikákat. Ezt követően részletesen bemutattuk a kooperatív közszolgáltatások irodalmát. A hazai szakirodalomhoz való hozzájárulásunk, hogy részletesen bemutattuk az eddig ritkán vagy egyáltalán nem tárgyalt coproduction elméletet, amely napjainkban egyre inkább meghatározó szerepet tölt be, főként a kollektív cselekvéssel, a közmenedzsmenttel, közszolgáltatásokkal foglalkozó kutatásokban. A nemzetközi szakirodalomhoz való hozzájárulásunk, hogy kísérletet tettünk az elmélet esetén a korszakok, így az egyes generációk elkülönítésére. Az irodalmat megismerve úgy láttuk, hogy az 1970-es években induló első generáció és leginkább a 2000-es évek közepén induló második generáció jelentős különbségeket mutat. Ezek között azonosítottuk például a közszolgáltatás előállítás folyamatához való viszonyt, amely esetén az első generációban a közgazdaságtani irodalomban jól ismert felosztás alapján leginkább az inputok felhasználásának módja és az output előállítása áll a fókuszban, amelynél kulcskérdés, hogy az inputok mely szereplőktől és hogyan érkeznek, illetve az előállítás milyen struktúrában történik. A második generációban azonban leginkább az előállítás egyes részzszakaszai kerülnek a középpontba, mint a kezdeményezés, tervezés, előállítás és értékelés, amely más szempontú elemzéseket tesz lehetővé. Fontos különbség, hogy míg az első generáció esetén hangsúlyosan jelennek meg a közgazdaságtudomány és a politikatudomány elméletei és megközelítései, addig a második generációban sokkal jellemzőbb a közigazgatás és közmenedzsment, a nonprofit szektorral kapcsolatos elméleti megközelítések.

A hazai empirikus kutatásunk kapcsán bemutatott eredményeink számos esetben megerősítették a nemzetközi kutatások eredményeit, azonban több feltétel is megjelent a magyar esetekben, amelyeket a nemzetközi irodalom nem tárgyal. A főbb megállapításaink, amelyeket a két településen végzett kutatásunkra alapozunk, az alábbiak szerint foglalhatóak össze:

Az alapvetően forráshiányos és egyre inkább szűkülő környezetben működő önkormányzatok egyik legfontosabb motivációja az együttműködésre a kiadáscsökkentés. Ebből kifolyólag az önkormányzatok helyettesítő kapcsolatként tekintenek az állampolgárokra és civil szervezetekre, ami leszűkíti az együttműködést az előállítási szakaszra.

A nemzeti szintű szabályok együttműködés irányába mutató ösztönzői gyengék, sőt sok esetben ellentétes irányúak. Mind az önkormányzatokat érintő szabályok (így az önkormányzati törvény), mind a civil szervezetekre vonatkozó szabályok (pl. civiltörvény) nehezítik az együttműködést.

A formális szabályok közül a legnagyobb ösztönzőt a hazai és nemzetközi (főként Európai Unió) forrásokkal kapcsolatos pályázatok jelentik. A pályázatokban kötelezően elvárt együttműködés, bevonás valós és eredményes hatást ér el a szereplők együttműködésében. A civil szervezetek forrásgyűjtő szerepben jelennek meg. Ezáltal az együttműködés eszköz, amelyre a források elnyeréséhez (pl. Európai Unió) van szükség. Habár az Európai Unió formális intézményei kikényszerítik az önkormányzat és a civil szervezetek közötti együttműködést, de annak iránya ellentétes az általános megközelítésekkel. Nem az együttműködés eredményezi pl. a hatékonyságjavításon, új tudáson keresztül a pénzügyi helyzet javulását, hanem a pótlólagos források megszerzése eredményezi az együttműködést.

Az önkormányzattal való együttműködéshez szükséges feltétel, hogy a civil szervezetek megfelelő tudással és kompetenciákkal rendelkezzenek. Ilyen feltételként jelenik meg az előző megállapításunkhoz kapcsolódóan a pályázatokon való részvétel, az adminisztratív elvárások teljesítése. Ezen kompetenciák a civil szervezetek jelentős részénél hiányzik, ennek megszerzése további fejlesztés igényel.

Befolyásolja az együttműködés lehetőségét és megvalósítását, hogy miképpen történik a de jure nemzeti és helyi szabályok akcióterében alkalmazott működési szintű szabályokra történő lebontása. Ezt nevezzük rugalmasságnak, amely esetén három típust különböztetünk meg:

(i) A költség alapú rugalmasság: a tranzakciós költség elméletnek megfelelően az alkalmazkodóképességet és a hatékonyabb működést jelenti a rugalmasság. Az együttműködés feltétele, hogy szereplők várakozásai a tranzakciós költségek várható csökkenésére irányuljanak.

(ii) A szabály alapú rugalmasság: Ezt a de jure és a de facto szabályok közötti hézag nagysága írja le, amely a szereplők szabályértelmezésének különbségén, a „kell és a lehet” közötti eltérésen alapuló konfliktust jelenti. Az együttműködés feltétele, hogy a szereplők megítélése alapján ez a hézag nagyobb legyen, mint nulla. Ugyanis amennyiben nulla, az önkormányzat csak az feladatot végzi el, amit a nemzeti szabályok elvárásaként támasztanak. Mivel ezek nem vagy alig jelentenek ösztönzőt, az együttműködés nem jön létre. Ha a hézag nagyobb, mint nulla, vagyis az önkormányzat végez olyan tevékenységet, amely nem elvárás, de lehetséges (rugalmasan kezeli a szabályokat), létrejöhet együttműködés.

(iii) A politikai rugalmasság: A politikusok nyitottságát, a szerepfelfogásukat és az ehhez kapcsolódó döntéseiket meghatározó rugalmasság. Az önkormányzati szereplőkön belül az együttműködés létrehozásában a politikus a kulcsszereplő, az ő szándéka nélkül nem jönnek létre az együttműködések. Az együttműködés sikerét a résztvevő szereplők elhivatottsága és nyitottsága, vagyis rugalmassága befolyásolja leginkább.

Az együttműködés létrejöttét befolyásolja a politikai környezet. Azokban az esetekben, ha a közösségen belüli polarizáció nagy, az együttműködés kisebb valószínűséggel jön létre. Ezen felül a különböző szereplők közötti együttműködés valószínűségét befolyásolhatja a politikai hovatartozás, amely szempont nem vagy csak alig jelenik meg a nemzetközi esetekben.

Befolyásolják az együttműködés létrejöttét a belépési szabályok, a belépési költségek. A belépés költsége az általunk vizsgált esetekben az állampolgárok és civil szervezetek számára magas. Mivel a keresési és információs tranzakciós költségeket az önkormányzat minimalizálja, ezért nem keres új partnereket, leginkább a már meglévőkre fókuszál. Ennek eredményeként az együttműködésben résztvevők köre szelektált, amely növeli az egyenlőtlenséget. A belépési lehetőségeket illetően felértékelődik a bürokraták szerepe. Mivel a legtöbb meglévő és potenciális partnert ők ismerik, ebben a tekintetben információ előnyben vannak, ami alapján jelentős ráhatásuk van arra, hogy kik vehetnek részt az együttműködésekben. Ezen felül a belépési költségeket növeli a vizsgált esetekben a tudás és a képesség hiánya is. A tudás, amely az együttműködés előnyeire és feltételeire vonatkozik, valamint a képesség, amely az együttműködés módjára van hatással. Az együttműködések

jelentős részénél a digitalizáció növelte a költségeket és nehezítette az együttműködést, szemben a személyes kapcsolatokon alapuló kapcsolatokkal.

A civil szervezetek száma, főként az egy tevékenységi területen működő szervezetek magas száma csökkenti az együttműködés esélyét. Az önkormányzat, a tárgyalási, egyeztetési tranzakciós költségeket csökkentve, csak kis számú szereplővel működik együtt. Ennek következtében a civil szereplők hálózatosodására, koordinációjára van szükség. A hálózatok létrehozatala azonban a civil szervezetek között meglévő megosztottság és konfliktusok miatt problémába ütközik. Ennek feloldását nagyban segíti, ha van egy koordináló szervezet, aki a hálózatot létrehozza és koordinálja a szereplőket. Ez nagyban segíti az érdekérvényesítési képességeket és ezáltal az önkormányzattal való együttműködést.

Az együttműködések nagyobb valószínűséggel jönnek létre és akkor lehetnek sikeresek, ha azokat az önkormányzat kezdeményezi. Ennek egyik oka a civil szektor forráshiánya, ugyanis ez növeli az önkormányzattal, állammal szembeni kiszolgáltatottságot. Mindeközben a civil szervezetek úgy ítélik meg, hogy az együttműködés hitelességét növeli, ha az önkormányzat kezdeményezi azt.

A formális intézmények hatástalansága miatt az együttműködés létrejöttében felértékelődnek az informális intézmények. Ebben kulcsszerepet játszik a szereplők között fennálló bizalom. Még azokban az esetekben is, amikor a formális intézmények az együttműködés irányába hatnak, az csak akkor jön létre, ha fennáll a bizalom a szereplők között.

A kutatásunk arra világított rá, hogy az együttműködés sikere szempontjából nagyobb súllyal esnek latba az informális intézmények, valamint a közösség jellemzői, mint a formális intézmények. A hazai nemzeti szintű formális intézmények nem jelentenek valós ösztönzőt és nem kényszerítik ki sem az állam és állampolgárok, sem az önkormányzatok és állampolgárok, illetve civil szervezetek közötti együttműködést. Ennek következtében az együttműködés a személyes kapcsolaton múlik.

4. Főbb hivatkozások

- Alston, L.J., 2008. The “Case” for Case Studies in New Institutional Economics, in: Brousseau, É., Glachant, J.-M. (Eds.), *New Institutional Economics: A Guidebook*. Cambridge University Press, Leiden, pp. 103–121.
- Babbie, E., 2003. *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Balassi K., Budapest.
- Buchanan, J.M., Musgrave, R.A., 1999. *Public finance and public choice: two contrasting visions of the state*. MIT Press, Cambridge, Mass.
- Csaba, L., 2022. Unorthodoxy in Hungary: an illiberal success story? *Post-Communist Economies* 34, 1–14. <https://doi.org/10.1080/14631377.2019.1641949>
- Csaba, L., 2021. Az intézményi gazdaságtan megújulása. *Közgazdasági Szemle* 68, 14–31. <https://doi.org/10.18414/KSZ.2021.1.14>
- George, A.L., Bennett, A., 2005. *Case studies and theory development in the social sciences, BCSIA studies in international security*. MIT Press, Cambridge, Mass.
- Hajnal, G., Kádár, K., Kovács, É., 2018. *Public administration characteristics and performance in EU28 : Hungary*. Publications Office of the European Union. <https://doi.org/doi/10.2767/507616>
- Hodgson, G.M., 2003. The hidden persuaders: institutions and individuals in economic theory. *Cambridge Journal of Economics* 27, 159–175. <https://doi.org/10.1093/cje/27.2.159>
- Keefer, P., 2018. Collective action and government: still a mystery, in: *A Research Agenda for New Institutional Economics*. Edward Elgar Publishing, pp. 9–19. <https://doi.org/10.4337/9781788112512.00008>
- Kornai, J., 2015. Hungary’s U-Turn. *Capitalism and Society*, 10 1–24.
- Mahoney, J., Thelen, K.A., 2010. A theory of gradual institutional change, in: Mahoney, J., Thelen, K.A. (Eds.), *Explaining Institutional Change: Ambiguity, Agency, and Power*. Cambridge University Press, Cambridge ; New York, pp. 1–37.
- Musgrave, R.A., 1959. *The theory of public finance : a study in public economy*. McGraw-Hill, New York.
- Myrdal, G., 1978. Institutional economics. *Journal of economic issues* 12, 771–783.
- North, D.C., 2010. *Intézmények, intézményi változás és gazdasági teljesítmény*. Helikon Kiadó, Budapest.
- Noy, C., 2008. Sampling knowledge: The hermeneutics of snowball sampling in qualitative research. *International Journal of social research methodology* 11, 327–344.

- Ostrom, E., 2011. Background on the Institutional Analysis and Development Framework: Ostrom: Institutional Analysis and Development Framework. *Policy Studies Journal* 39, 7–27.
<https://doi.org/10.1111/j.1541-0072.2010.00394.x>
- Ostrom, E., 2010. Analyzing collective action: Analyzing collective action. *Agricultural Economics* 41, 155–166. <https://doi.org/10.1111/j.1574-0862.2010.00497.x>
- Ostrom, E., 1996. Crossing the great divide: Coproduction, synergy, and development. *World Development* 24, 1073–1087. [https://doi.org/10.1016/0305-750X\(96\)00023-X](https://doi.org/10.1016/0305-750X(96)00023-X)
- Ostrom, E., 1978. Citizen Participation and Policing: What Do We Know? *Journal of Voluntary Action Research* 7, 102–108. <https://doi.org/10.1177/089976407800700110>
- Ostrom, V., Ostrom, E., 1977. *Public Goods and Public Choices*.
- Pálné Kovács, I., 2014. *Jó kormányzás és decentralizáció. Székfoglalók a Magyar Tudományos Akadémián*. Budapest, MTA.
- Parker, C., Scott, S., Geddes, A., 2019. *Snowball sampling*. SAGE research methods foundations.
- Pestoff, V.A., 2008. *A democratic architecture for the welfare state*, Routledge studies in the management of voluntary and non-profit organizations. Routledge, London ; New York.
- Pickhardt, M., 2006. Fifty Years after Samuelson’s “The Pure Theory of Public Expenditure”: What are we Left With? *J Hist Econ Thought* 28, 439–460.
<https://doi.org/10.1017/S105383720000941X>
- Rothstein, B., 2011. *The quality of government: corruption, social trust, and inequality in international perspective*. University of Chicago Press, Chicago ; London.
- Samuelson, P.A., 1954. The Pure Theory of Public Expenditure. *The Review of Economics and Statistics* 36, 387. <https://doi.org/10.2307/1925895>
- Sandel, M.J., 2013. Market Reasoning as Moral Reasoning: Why Economists Should Re-engage with Political Philosophy. *Journal of Economic Perspectives* 27, 121–40.
<https://doi.org/10.1257/jep.27.4.121>
- Tullock, G., 2005. *Public goods, redistribution and rent seeking*. E. Elgar Pub, Cheltenham, UK ; Northampton, MA, USA.
- Vicsek, L., 2006. *Fókuszcsoport*. Osiris, Budapest.
- Voigt, S., 2018. How to measure informal institutions. *Journal of Institutional Economics* 14, 1–22. <https://doi.org/10.1017/S1744137417000248>
- Voigt, S., 2013. How (Not) to measure institutions. *Journal of Institutional Economics* 9, 1–26.
<https://doi.org/10.1017/S1744137412000148>
- Yin, R.K., 1981. The Case Study as a Serious Research Strategy. *Knowledge* 3, 97–114.
<https://doi.org/10.1177/107554708100300106>

5. A témakörrel kapcsolatos saját publikációk jegyzéke

Folyóirat

1. Katona, M., Petrovics, N., 2021. Válság és együttműködés. A koronavírus-járvány okozta lehetséges intézményi változások és a kooperatív közszolgáltatások. *KÖZGAZDASÁGI SZEMLE* 68, 76–95. <https://doi.org/10.18414/KSZ.2021.1.76>
2. Katona, M., Rosta, M., 2018. Önkormányzati bizalom és a kooperatív közszolgáltatások. *EDUCATIO* 27, 565–580. <https://doi.org/10.1556/2063.27.2018.4.3>

Könyvfejezet

3. Katona, M., 2020. Tranzakciós költségek, in: Szabó, K., Bara, Z., Hámori, B. (Eds.), *Intézményi közgazdaságtan*. Akadémiai Kiadó Zrt., Budapest.
4. Gedeon, P., Katona, M., 2020. Kollektív cselekvés és érdekcsoportok, in: Szabó, K., Bara, Z., Hámori, B. (Eds.), *Intézményi közgazdaságtan*. Akadémiai Kiadó Zrt., Budapest

Konferenciakiadvány

5. Jørgensen, N.A., Arundel, A., Rosta, M., Katona, M., 2021. The effects of user co-creation on innovation outcomes in the public sector: a QCA analysis of survey data, in: Luis, R. (Ed.), *Value Co-Creation and Innovation in the New Service Economy*. Fundación General de la Universidad de Alcalá, Madrid, pp. 136–137.
6. Fuglsang, L., Katona, M., Merlin-Brogniart, C., Magnussen, S., Peralta, A., Rønning, R., Rosta, M., Scupola, A., 2021. Public Service Innovation Network for Social Innovation: A european overview, in: Luis, R. (Ed.), *Value Co-Creation and Innovation in the New Service Economy*. Fundación General de la Universidad de Alcalá, Madrid, pp. 91–93
7. Katona, M., Merlin-Brogniart, C., Rosta, M., Liefoghe, C., 2021. The role of the State in the emergence and scaling-up process of social innovation networks, in: Luis, R. (Ed.), *Value Co-Creation and Innovation in the New Service Economy*. Fundación General de la Universidad de Alcalá, Madrid, pp. 77–79.
8. Drótos, G., Kiss, N.T., Katona, M., Le, M., Révész, É.E., Rosta, M., Takács, P., 2019. The role of case managers in an IT-based co-production service for public space improvement

(jarokelo.hu). Presented at the Abstracts and Presentations of the 23th IRSPM Conference, pp. 1–18.

Konferenciaelőadás

9. Katona, M., 2019a. Examining the institutional conditions of cooperative public services through the example of Kecskemét and Székesfehérvár. Innovation networks in regional development The role of entrepreneurs, universities, municipalities and NGOs, Székesfehérvár, 2019.11.29,
10. Katona, M., Rosta, M., 2017a. Coproduction of public services: enabling and constraining factors. Public Service Innovation Conference (PUBSIC 2017), November 15th – 17th 2017, Lillehammer, Norway,